GIEDRĖ JUNČYTĖ

Vilniaus universitetas
giedre.juncyte@flf.stud.vu.lt

Mediumas ir inchoatyvas: lietuvių kalbos padėties keitimo veiksmažodžiai

Padėties keitimo veiksmažodžiai, tokie kaip *gulti - gultis, sėsti - sėstis* ir pan.*,* sudaro vieną iš lietuvių kalbos mediumo grupių ir reiškia veiksmą, kuris paties subjekto valingai atliekamas su savo kūnu. Įvairiose pasaulio kalbose tai yra prototipinė mediumu reiškiama situacija (plg. S. Kemmer, *The Middle Voice,* Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins, 1993, p. 55–56).

Lietuvių kalbos padėties keitimo veiksmažodžiai yra negausi mediumo grupė, kuri iki šiol nebuvo išsamiai tyrinėta. Skiriamasis bruožas yra tas, kad abu veiksmažodžiai – ir turintis mediumo rodiklį, ir jo neturintis – yra intranzityviniai (plg. su neslenkamojo judėjimo veiksmažodžiais *keltis – kelti, lenktis – lenkti* ir pan.) ir turi inchoatyvinę reikšmę. Inchoatyvinių veiksmažodžių žymėjimas mediumo rodikliais nėra įprastas reiškinys, todėl kyla klausimas, kodėl padėties keitimo veiksmažodžiai lietuvių kalboje turi po du iš pažiūros lygiaverčius narius.

Analizuojant, kokią funkciją atlieka padėties keitimo veiksmažodžių mediumo rodiklis, pranešime bus aptariamos padėties keitimo veiksmažodžių morfosintaksinės savybės ir distribucija, apžvelgiami tipologiniai duomenys, o interpretacija remiama gyvumo kategorija ir vartojimo dažnumu. Analizė papildoma diachroniniais duomenimis.